

Forslag

til

Lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til enker m. v.).

Fremsat den 11. november 1955 af *socialministeren*.

§ 1.

I lov om offentlig forsorg, jfr. bekendtgørelse nr. 311 af 23. september 1954 som ændret ved lov nr. 39 af 2. marts 1955 og lov nr. 152 af 30. april 1955, foretages følgende ændringer:

Til § 59.

I nr. 3 a indføjes efter „enlige mødre“ „m. fl.“.

Til § 60.

I nr. 3, 1. pkt., ændres ordene „eller hjælp efter folkeforsikringslovens § 58“ til „særhjælp i medfør af § 282, stk. 4, eller hjælp efter folkeforsikringslovens § 58“.

Til § 75.

I stk. 1 indføjes efter „enlige mødre“ „m. fl.“.

Til § 194.

I stk. 3 udgår følgende: „Forsåvidt pågældende ejer fast ejendom eller anden formue, lægges der til den årlige indtægt 5 pct. af den samlede formues beløb; dette tillæg beregnes dog, forsåvidt moderen eller faderen er gift og samlever med ægtefællen, kun af pågældendes særeje eller af den andel i fællesboet, hvorover vedkommende har rådighed.“

Til § 282.

I stk. 1, 1. pkt., udgår ordene „med børn under 18 år.“

I stk. 2 ændres ordene „mindreårige børn“ til „børn under 18 år“.

Stk. 4 affattes således:

„Til kvinder, der bliver enker efter det fyldte 50. år, og til enlige mødre med børn under 18 år kan der, når pågældende ikke — eller ikke længere — opfylder betingelserne for at modtage hjælp i henhold til stk. 1 og 2, og når pågældende på grund af nedsat erhvervsevne, på grund af deltagelse i en uddannelse, jfr. stk. 6, eller på grund af børnenes (barnets) pasning ikke er i stand til at tage arbejde eller ikke er i stand til at påtage sig arbejde i normalt omfang, i trangtilfælde som særhjælp ydes underholdshjælp i et omfang svarende til, hvad der i almindelighed vil kunne ydes som kommunehjælp efter de i § 297, stk. 1 og 2, indeholdte retningslinier. Til enlige mødre, der har oppebåret sådan hjælp indtil et barns fyldte 18. år, og som på dette tidspunkt er fyldt 45 år, vil hjælpen under iøvrigt tilsvarende betingelser kunne fortsættes. I tilfælde, hvor hjælpen ydes til kvinder, der er beskæftiget med nedsat arbejdstid, vil der ved beregningen af hjælpens størrelse kunne ses bort fra indtil halvdelen af den af pågældende oppebårne arbejdsindtægt“.

Stk. 6, 1. pkt., affattes således: „Til enker og enlige mødre med børn under 18 år kan der endvidere om fornødent ydes særhjælp, herunder løbende underholdshjælp efter reglerne i stk. 4, uanset vedkommendes alder til dækning af særlige udgifter, der afstedkommes af en efter forholdene rimelig uddannelse, som kan forventes bedre at sætte pågældende i stand til at forsørge sig selv og eventuelle børn.“

§ 2.

Denne lov træder i kraft den 1. april 1957.

Bemærkninger til lovforslaget.

I den af folkeforsikringskommissionen i juni 1955 afgivne betænkning er spørgsmålet om indførelse af en pensionsordning for enker taget op i forbindelse med de øvrige af kommissionen behandlede spørgsmål, og de forskellige mindretalsindstillinger indeholder bemærkninger herom, jfr. betænkningens afsnit 8. Mindretallene erkender alle, at der består et særligt problem for enker med børn eller kvinder, der bliver enker i en forholdsvis sen alder. Det er herved berørt, at lignende hensyn kan gøre sig gældende med hensyn til andre grupper af enlige kvinder. Der er i mindretalsindstillingerne skitseret forskellige retningslinier for, hvorledes den særlige støtte til enker m. v. kunne tænkes gennemført.

I forbindelse med udarbejdelsen af forslag til lov om folkepension har det ovennævnte spørgsmål derefter været gjort til genstand for overvejelser.

En eventuel indførelse af en egentlig enkepensionsordning med ydelser, hvis størrelse er fastsat i lovgivningen, rejser en række problemer, i hvilken forbindelse man navnlig må være opmærksom på, at forholdene for enlige kvinders vedkommende stiller sig langt mere forskelligt i de enkelte tilfælde, end hvor det drejer sig om personer, hvis erhvervsøve er nedsat på grund af alder. En effektiv hjælp til afhjælpning af de vanskeligheder, der opstår for kvinder, der bliver enlige, vil derfor som regel bedst kunne ydes efter en individuel bedømmelse, som den der i almindelighed finder sted ved ydelse af hjælp efter forsorgsloven. I denne lov er der derhos ved lov nr. 152 af 30. april 1955 om ændringer i forsorgsloven som ny § 282 gennemført nye regler om hjælp til enker med børn og andre enlige mødre. Efter disse regler kan der til enker med børn under 18 år indtil 13 uger, eventuelt indtil $\frac{1}{2}$ år, efter ægtefællens død i trangtilfælde ydes særhjælp til underhold og til hjemmets opretholdelse, og tilsvarende overgangshjælp kan efter omstændighederne ydes også til kvinder med mindreårige børn, som bliver skilt uden forudgående separation, og i ganske særlige tilfælde ved separation. Endvidere kan der til enlige mødre med børn under 18 år, der på grund af børnenes pasning eller af andre grunde ikke er i stand til at tage arbejde eller ikke er i stand til at påtage sig arbejde i normalt omfang, i trangtilfælde ydes underholdshjælp som særhjælp. Endelig kan der til enlige mødre med børn under 18 år om fornødent ydes særhjælp til dækning af særlige udgifter, der

afstedkommes af en efter forholdene rimelig uddannelse, som kan forventes bedre at sætte de pågældende i stand til at forsørge sig selv og deres børn.

Man har i overensstemmelse med foranstående fundet det naturligt, at regler om en forøget støtte til enker og andre enligstillede kvinder, ialtfald indtil videre, søges gennemført som en udbygning af forsorgslovens bestemmelser om overgangshjælp, løbende underholdshjælp og uddannelseshjælp til enker med børn og andre enlige mødre. Der henvises iøvrigt til bemærkningerne nedenfor til forslagens enkelte bestemmelser.

For at lette oversigten er de foreslåede tilføjelser trykt med kursiv.

ad §§ 59 og 75.

Efter de gældende bestemmelser refunderes hjælp i henhold til § 282, stk. 1 og 2, til enlige mødre i overgangstiden efter ægteskabets ophør på samme måde som hjælp efter §§ 262—63 til tuberkulose-ramte m. fl., d. v. s. med $\frac{3}{10}$ statsrefusion og $\frac{5}{10}$ tilskud af udligningsfonden. Disse refusionsregler foreslås ligeledes at skulle gælde for overgangshjælpen til enker uden mindreårige børn efter den nedenfor foreslåede ændrede regel i § 282, stk. 1.

ad § 60.

Da der ved udbetaling af hjælp i henhold til forsorgslovens § 282, stk. 4, er tale om en hjælp, der ydes og refunderes efter lignende regler som kommunehjælp til underhold, har man fundet det rettest, at reglerne om opholdskommunerefusion af kommunehjælp til underhold finder tilsvarende anvendelse på denne art særhjælp.

ad § 194.

I det i forbindelse med forslag til lov om folkepension fremsatte forslag til lov om ændringer i folkeforsikringsloven er det foreslået, at reglerne i folkeforsikringslovens § 41, stk. 3, nr. 2, om forhøjelse af formueindtægt ved beregning af aldersrente bortfalder. På tilsvarende måde foreslås reglen om forhøjelse af formueindtægt med 5 pct. af formuens beløb ved beregning af den indtægt, der lægges til grund ved udbetaling af normalbidrag, enkebørnsbidrag m. v., ophævet.

ad § 282.

Reglen i forsorgslovens § 282, stk. 1, angående overgangshjælp til enker med børn under 18 år er foreslået udvidet til at omfatte alle enker, uanset om vedkommende har børn eller ikke. Den gældende bestemmelse tilsigter at yde en særlig støtte under de vanskeligheder, der opstår som følge af forsørgerens død med henblik på at modvirke, at den enlige moder ved en pludselig nedgang i de indtægter, der står til hendes rådighed, berøves muligheden for at opretholde hjemmet for sig og sine børn og videreføre eventuel erhvervsvirksomhed. Lignende hensyn gør sig imidlertid i mange tilfælde gældende også for barnløse kvinder eller kvinder med voksne børn, der bliver enker. Sådanne kvinder vil kunne blive tvunget til at opgive en erhvervsvirksomhed, der ellers kunne tjene som fremtidigt eksistensgrundlag, eller realisere hjemmets værdier, medmindre der ydes dem en økonomisk håndsrækning i den første tid efter ægtefællens død.

Ændringen i § 282, stk. 2, er af redaktionel karakter.

Reglen i forsorgslovens § 282, stk. 4, hvorefter der under nærmere angivne betingelser som særhjælp kan ydes løbende underholdshjælp til enlige mødre med børn under 18 år, svarende til, hvad der kunne være ydet som kommunehjælp, foreslås udvidet til også at gælde alle kvinder, der bliver enker efter det fyldte 50. år, uanset om vedkommende har børn eller ikke. Disse kvinder er erfaringsmæssigt meget vanskeligt stillet på arbejdsmarkedet, særlig når de på grund af ægteskabet ikke har gennemført en uddannelse eller ikke har været erhvervs-mæssigt beskæftiget i en årrække. Man finder det derfor ønskeligt, at der skabes hjemmel for ydelse af løbende underholdshjælp som særhjælp i disse tilfælde, eventuelt i forbindelse med uddannelseshjælp, jfr. nedenfor. Endvidere foreslås det, at der tilvejebringes hjemmel til, at enlige mødre, der har oppebåret særhjælp i henhold til § 282, stk. 4, indtil et barns fyldte 18. år, og som på dette tidspunkt er fyldt 45 år, fortsat skal kunne oppebære den løbende underholdshjælp. En sådan regel må findes rimelig af hensyn til enlige mødre, der på grund af børnenes (barnets) pasning eller af helbredsmæssige grunde ikke har været i stand til at gennemføre en uddannelse eller bevare tilknytningen til erhvervslivet, og som på det tidspunkt, hvor den løbende underholdshjælp ellers ville ophøre, har nået en alder, i hvilken det vil være vanskeligt for dem at opnå beskæftigelse, hvorved de kan forsørge sig selv.

Reglen i forsorgslovens § 282, stk. 6, hvorefter der som særhjælp kan ydes uddannelseshjælp til

enlige mødre med børn under 18 år, foreslås udvidet til også at gælde alle enker, uanset om vedkommende har børn eller ikke. En sådan udvidelse af reglens område må skønnes naturlig, idet indgåelse af ægteskab i mange tilfælde afholder vedkommende kvinde fra at påbegynde eller gennemføre en uddannelse eller dog medfører, at pågældende faktisk ikke deltager i erhvervs-mæssigt arbejde under ægteskabet, således at hun ved ægtefællens død ikke har mulighed for at gøre sig gældende på arbejdsmarkedet. I forbindelse med uddannelseshjælpen bør der — uanset kvindens alder — kunne ydes hjælp til underhold, og en udtrykkelig bestemmelse herom er medtaget i forslaget.

Merudgiften ved gennemførelsen af de foreslåede ændringer kan kun anslås rent skønsmæssigt. Usikkerheden med hensyn til udgifternes størrelse beror særlig på uvisheden vedrørende det omfang, hvori de nye bestemmelser vil blive udnyttet. Endvidere kan man kun med tilnærmelsesvis sikkerhed skønne over, i hvilket omfang merudgiften vil blive opvejet ved en nedgang i kommunehjælpen, som hidtil i udstrakt grad må antages at være ydet de pågældende.

Med hensyn til ændringerne i *stk. 1* anslår man, at denne vil medføre en årlig merudgift på godt 1 mill. kr. Man er herved gået ud fra, at godt $\frac{2}{3}$ af de ca. 2 500 årligt nytillkomne enker under 60 år, som ikke omfattes af bestemmelsen i dens nuværende form, vil modtage denne hjælp.

Hvad angår ændringerne i *stk. 4* regner man med, at bestemmelsen om underholdshjælp til kvinder, der bliver enker efter det 50. år, vil medføre en årlig merudgift på ca. 3 mill. kr., når hensyn tages til den sparede kommunehjælp. Man er herved gået ud fra, at ca. $\frac{1}{3}$ af de enker i alderen 50—59 år, der er tilkommet efter det fyldte 50. år, ialt ca. 10 000, vil opfylde betingelserne for denne hjælp.

Bestemmelsen om fortsat underholdshjælp til enlige mødre, som har oppebåret hjælpen indtil et barns fyldte 18. år, og som på dette tidspunkt er fyldt 45 år, antages, når ordningen om ca. 15 år vil være fuldt udnyttet, ligeledes at ville medføre en årlig merudgift på ca. 3 mill. kr. Man har herved taget hensyn til den sparede kommunehjælp, og er endvidere gået ud fra, at noget mindre end $\frac{1}{3}$ af de kvinder i alderen 45—59 år, der var enlige mødre ved det 45. år, men senere på grund af børnenes fyldte 18. år er udgået af denne gruppe, ialt godt 10 000, vil opfylde betingelserne for fortsat hjælp. I ordningens første år vil merudgiften kun andrage ca. 100 000 kr. og efter 4—5 års forløb ca. 1 mill. kr.

Den foreslåede ændring i *stk. 6*, hvorefter der også

skal kunne ydes uddannelseshjælp til enker, der ikke har mindreårige børn, anslås i de første år at ville medføre en årlig merudgift på ca. 350 000 kr. Man er herved gået ud fra, at ca. 3 000 af de nuværende enker af denne kategori, ca. 30 000, vil benytte sig af denne hjælp, og at der vil forløbe ca. 5 år, før ydelsen af uddannelseshjælp til disse enker kan betragtes som afsluttet. Derefter antages

merudgiften kun at ville andrage ca. 100 000 kr. årlig.

De samlede merudgifter vil herefter straks ved forslagernes gennemførelse skønsmæssigt andrage knap 4,5 mill. kr. årligt. Når ordningen er fuldt gennemført, vil de samlede merudgifter andrage godt 7 mill. kr. årligt.